

Průvodce změnami sociálního systému

od 1. ledna 2008

12. prosince 2007

Mimořádné vydání!

■ Slovo PETRA NEČASE

Vážení čtenáři, připravili jsme pro vás přehled změn v sociálním systému od 1. ledna 2008. Jsme přesvědčeni, že reforma veřejných financí je nevyhnutelná. Českou republiku k ní vybízejí všechny seriózní domácí i zahraniční instituce, patříme k zemím s nejhorším vývojem veřejných financí v Evropě. Proto musíme prosazovat změny, které považujeme za prospěšné pro dnešní i budoucí generace. Léta jsme žili a dodnes žijeme kulturou dluhu. Lákavou představou, že zadlužovat se je normální, bezbolestné, jednoduché. Jenže jednou se dluhy musí splatit – i s úroky. A to už tak snadné a samozřejmé není. Mohli by o tom hovořit mnozí z těch, kteří přestali mít schopnost splácet své dluhy a přišli o majetek. Tak je to i se státem. Místo aby dluhy snižoval, byli jsme v posledních letech svědky toho, že zadlužování bylo povýšeno na běžnou normu, jejímiž dopady se není třeba zabývat. Promrhali jsme několik let slušného hospodářského růstu vhodných k provedení reformy. Přestože je provádíme s maximální možnou citlivostí, nemohou být zcela bezbolestné, ale dávají všem naději na brzké zlepšení situace. A především se vyhneme budoucím výrazným problémům.

Chceme se chovat odpovědně. Podařilo se nám zastavit tempo zadlužování země. Prosadili jsme postupné snižování celkové daňové zátěže. Zavádíme adresnější sociální systém. Už nyní jsme umožnili rodičům svobodné rozhodování při péči o děti. Podpořili jsme pracující důchodce. Zahájili jsme reformu nemocenského pojištění. To vše jsme učinili proto, aby se náš sociální systém stal efektivnějším, aby pomáhal těm, kteří se dostali do obtížné situace, a nikoli těm, kteří ho chtějí zneužívat. A učinili jsme to také proto, aby se Česká republika nedostala do dluhové pasti, v níž by nezbylo ani na výdaje pro sociálně potřebné.

Záměrně jsme propojili změny v sociální a daňové oblasti. Posílení adresnosti sociálního systému je kompenzováno vyššími čistými příjmy. Výše sociálních dávek bude přitom stále vyšší než koncem roku 2006. Jen těžko lze tedy hovořit o asociálním přístupu a strašení lidí není na místě.

Sociální reformy budou pokračovat. Naším cílem je zvýšit motivaci lidí, povzbudit jejich aktivitu a na druhé straně bránit zneužívání sociálního systému. Klíčová je důchodová reforma, po které je voláno už řadu let a nad kterou chceme hledat co nejširší politickou shodu. Chceme těsněji propojit sociální systém a pracovní trh, který musí být více liberalizován. Nabídneme moderní trendy podpory rodiny nespočítající jen v pouhé distribuci sociálních dávek, ale ve vytvoření široké nabídky rodinných služeb a posílení svobody volby rodičů. Chceme sociální systém dále zjednodušovat, tak aby byl efektivnější a levnější. Úkolů je mnoho. Jsem však přesvědčen, že jsme schopni a povinni provést takové změny, které budou ku prospěchu dnešní i budoucích generací.

PETR NEČAS

MÍSTOPŘEDSEDA VLÁDY A MINISTR PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Čeká nás rok velkých změn

Od Nového roku se významně mění systém dávek státní sociální podpory. Reformu vyžadují pojistné systémy – první v řadě je nemocenské pojištění. Změny se dotknou i pravidel pro zvyšování životního a existenčního minima, pobírání pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči v systému sociálních služeb. Přísněji se bude postihovat nelegální práce. Mohli bychom pokračovat, ale podrobností se dozvíte uvnitř našeho Průvodce. Chceme vás seznámit s těmito změnami, stejně jako s důvody, které k nim vedou.

Tyto změny nejsou samoučelné, vedou nás k nim objektivní důvody.

Ze zprávy Evropské komise (červen 2007) vyplývá, že **Česká republika patří mezi země s nejrizikovějším výhledem veřejných financí.** V současnosti v Evropské unii hůře hospodaří jen Maďarsko, jehož schodek sice ještě nedávno lámal rekordy a byl několikanásobně vyšší než v případě ČR, ale Maďaři již zavedli daleko bolestnější reformy.

ČR má s Maďarskem nejhorší vývoj veřejných financí v EU

Největším problémem veřejných financí je neudržitelný růst mandatorních výdajů. Mandatorní jsou „příkázané“ výdaje, které je stát povinen vyplatit. Jsou větší-

nou stanoveny zákonem a nelze je při plánování rozpočtu účinně ovlivnit. Patří sem například výplaty sociálního zabezpečení, důchodů, nemocenské apod.

Výši sociálních mandatorních výdajů významně ovlivnilo **přijetí předvolebních sociálních balíčků** v Poslanecké sněmovně na jaře 2006. Bez jakýchkoli zásahů by tento nárůst činil od 1. 1. 2007 za rok dokonce 68 mld. Kč, což je

nejvyšší meziroční přírůstek v historii. Tato skutečnost zásadně změnila výchozí situaci proti stavu před parlamentními volbami 2006. Bez přijetí reformy by již v roce 2009 příjmy státního rozpočtu nestačily pokrýt výplatu mandatorních výdajů. Státní dluh by byl do roku 2010 až o 150 mld. Kč vyšší, než kdybychom neudělali nic.

Jen dávky státní sociální podpory stouply ze **34 mld. Kč v roce**

2006 na 54,4 mld. Kč v roce 2007 a zabudováním automatických valorizací by výrazně stoupaly i nadále. **Takový skokový nárůst si nemůže dovolit ani vyspělejší ekonomika než česká.**

Pokud by se reforma neuskutečnila, každá další, ke které bude nutné dříve či později přistoupit, bude tvrdší a bolestivější s tím, že dopadne především na sociálně slabší spoluobčany.

Co nám reformy přinesou

- **Snižování vládního deficitu a zpomalení nárůstu vládního dluhu** – trend zadlužování ohrožuje nejen budoucí, ale i dnešní generace. Již dnes jen za obsluhu státního dluhu (zejména úroky) platíme téměř 40 mld. Kč ročně.

40 miliard Kč ročně jen za úroky státního dluhu = 30 000 malých bytů

- **Plošné snížení daňového zatížení, omezení administrativní zátěže** – celkové daňové zatížení klesne v letech 2007–2010 ze 35,9 % HDP na 33,3 % HDP. Lidem zůstane více peněz díky vyšším čistým příjmům a nebude nutné je v dosavadní míře vracet zpět následným přerozdělováním formou sociálních dávek. Uvolní se podmínky pro podnikání.
- **Podpora rodin s dětmi** – moderní rodinná politika výrazněji umožní rodičům svobodu volby a snadnější spojení péče o dítě a profesního rozvoje.
- **Posílení adresnosti sociálního systému a spravedlnosti** – reforma podpoří aktivitu a motivaci lidí, a naopak bude trestat zneužívání sociálního systému.
- **Zachování principu solidarity** – vysokopříjmové skupiny obyvatelstva nadále budou přispívat do státního rozpočtu vyššími daněmi, je zachována daňová progresse.
- **Dodržování závazků vůči Evropské unii** – z toho vyplývá maximální možné využití prostředků z fondů EU.

Adresnější sociální dávky budou kompenzovány vyššími čistými příjmy

I po reformách budou výdaje na sociální dávky vyšší než v roce 2006

Výrazné zvýšení daňových slev kompenzuje dopady reformy veřejných financí. Na jedné straně se částečně snižují některé sociální dávky směrem k větší adresnosti sociálního systému, na druhé straně budou lidé pobírat vyšší čisté mzdy. Tyto úpravy kompenzují daňové změny (zvýšení nižší sazby DPH a ekologické daně) a další netržní vlivy u většiny rodin s dětmi, kde alespoň jeden z rodičů pracuje – a to včetně nízkopříjmových skupin obyvatel.

Daňová sleva na dítě stoupne ročně o 4 680 Kč, na vyživovanou manželku (manžela) o 20 640 Kč

Zvýšení daňových slev (ročně):

- základní sleva ze 7 200 na 24 840 Kč,
- u druhého z manželů, který je bez příjmů, ze 4 200 Kč na 24 840 Kč,
- u dítěte z 6 000 Kč na 10 680 Kč,
- u pracujících důchodců z 0 na 24 840 Kč, důchody nebudou zdaňovány až do výše 364 000 Kč.

TŘÍRYCHLOSTNÍ RODIČOVSKÁ

Novinka v péči o děti

Od 1. ledna 2008 platí nový systém čerpání rodičovského příspěvku

Týká se i rodičů, kteří ho budou pobírat koncem roku 2007!

Důležité

Rodiče, kteří již rodičovský příspěvek pobírají, si musí do konce ledna 2008 zažádat o jeho nepřerušenu výplatu na kontaktních místech státní sociální podpory úřadů práce, v Praze pak úřadů městských částí. Požádají-li do konce dubna 2008, bude jim vyplacen zpětně v plné výši.

čtěte na straně 2

Změny se týkají šesti oblastí sociálního systému

Státní sociální podpora

Pomoc v hmotné nouzi

Sociální služby

Pojistné systémy

Životní a existenční minimum

Zaměstnanost

Státní sociální podpora

Rodičovský příspěvek

Co se mění

Nový systém je třírychlostní

Nově zavedený systém třírychlostního čerpání rodičovského příspěvku

- umožňuje větší svobodu volby rodičů vybrat takový model péče o děti, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám,
- vytváří podmínky pro pružnější skloubení pracovní dráhy s výchovou malých dětí,
- odpovídá moderním mezinárodním trendům péče o děti.

Co nabízí?

- Tři rychlosti čerpání rodičovského příspěvku v délce **2, 3 nebo 4 roky** a tři varianty výměry rodičovského příspěvku: **zvýšenou** (11 400 Kč), **základní** (7 600 Kč) a **sníženou** (3 800 Kč).
- U zdravotně postižených dětí** je zachován nárok na rodičovský příspěvek do **7 let věku dítěte v základní výměře** (7 600 Kč) bez ohledu na zvolenou možnost čerpání rodičovského příspěvku před posouzením zdravotního stavu dítěte.

Tři rychlosti čerpání

Po peněžitě pomoci v mateřství (22 týdnů věku dítěte, 31 týdnů u vícerať) můžete volit:

- Rychlejší čerpání** – 11 400 Kč do 24 měsíců věku dítěte, pokud máte nárok na peněžitou pomoc v mateřství ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den (celkový objem čerpání rodičovského příspěvku činí **216 600 Kč**),
- Klasické čerpání** – 7 600 Kč do 36 měsíců věku dítěte, pokud máte nárok na peněžitou pomoc v mateřství (celkový objem čerpání rodičovského příspěvku činí **235 600 Kč**),
- Pomalejší čerpání** – 7 600 Kč do 21 měsíců věku dítěte a dále 3 800 Kč do 48 měsíců jeho věku (celkový objem čerpání rodičovského příspěvku činí **224 200 Kč**).

Kdy volíte rychlost

- O rychlejší čerpání** požádejte nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, kdy dítě dosáhne **22 týdnů** věku (kdy rodiči končí vyplácení peněžitě pomoci v mateřství, 31 týdnů u vícerať).
- O klasické čerpání** požádejte nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém dítě dosáhne **21. měsíce** věku.

Co byste neměli přehlédnout

- Volba doby a výše rodičovského příspěvku se vztahuje vždy k **nejmladšímu dítěti** v rodině.
- Nárok na rodičovský příspěvek má **matka** nebo **otec** (který musí při 2- nebo 3leté variantě splňovat obdobné podmínky pro pobírání peněžitě pomoci jako matka).
- Po volbě je vybraná varianta **nezměnitelná** a nelze uplatňovat zpětně, a to ani při střídání rodičů v pobírání rodičovského příspěvku.
- Pokud **nepožádáte** o rychlejší či klasické čerpání rodičovského příspěvku, bude vám po 21. měsíci roku věku dítěte vyplácen **snížený** rodičovský příspěvek (3 800 Kč) v **pomalejší** variantě do 4 let věku.
- Při čerpání rodičovského příspěvku můžete **pracovat**, pokud zajistíte celodenní péči o dítě jinou zletilou osobou. Jinak může dítě mladší 3 let navštěvovat předškolní zařízení nejvýše **5 dnů v měsíci** a dítě, které je starší než 3 roky, nejvýše **4 hodiny denně nebo 5 dnů v měsíci**.
- Pokud nemáte nárok na peněžitou pomoc v mateřství, vztahuje se na vás **pomalejší** varianta.

Je některá z variant výhodnější?

- Žádná z rychlostí čerpání rodičovského příspěvku není prvoplánově zvýhodněna. Celkové objemy vyplácených peněz jsou přibližně stejné, mírně je nejvyšší u tříleté varianty.
- Dvouletá varianta je výhodná jak pro rodiče, kteří se chtějí vrátit dříve do práce, tak pro rodiny, které plánují dvě děti krátce po sobě. Pokud by se druhé dítě narodilo do dvou let a rodič si opět zvolí rychlejší čerpání, mohl by pobírat 11 400 Kč až čtyři roky.

Rodiče, kteří mají na rodičovský příspěvek nárok ještě v prosinci 2007, musí o jeho nepřerušenu výplatu požádat osobně nebo písemně na kontaktních místech státní sociální podpory na úřadech práce (v Praze na úřadech městských částí) do konce ledna 2008. Požádají-li do konce dubna, bude jim vyplacen zpětně v plné výši.

Forma čerpání rodičovského příspěvku	Věk dítěte				
	0 týdnů až 22 týdnů	22 týdnů až 21 měsíců	21 měsíců až 24 měsíců	24 měsíců až 36 měsíců	36 měsíců až 48 měsíců
rychlejší čerpání	PPM*	zvýšená výměra	zvýšená výměra		
klasické čerpání	PPM	základní výměra	základní výměra	základní výměra	
pomalejší čerpání (po PPM)	PPM	základní výměra	snížená výměra	snížená výměra	snížená výměra
pomalejší čerpání (nárok na PPM nevznikl)	základní výměra	základní výměra	snížená výměra	snížená výměra	snížená výměra

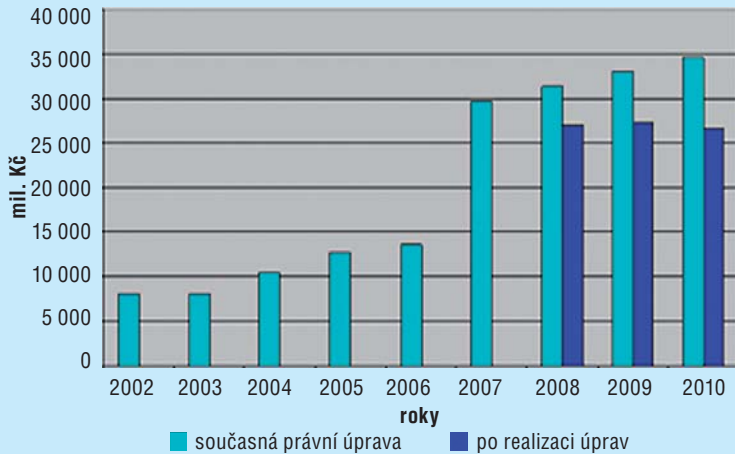
* Peněžitá pomoc v mateřství (celkem 28 týdnů, končí obvykle 22 týdnů po porodu)

Rodič pečující o dítě, které bude 1. ledna 2008:

- mladší 22 týdnů**, se může rozhodnout pro rychlejší, klasickou či pomalejší variantu,
- mladší 21 měsíců a zároveň starší 22 týdnů** (resp. 31 týdnů u vícerať), se může rozhodnout mezi klasickou a pomalejší variantou,
- starší 21 měsíců a zároveň mladší 3 let věku**, bude pobírat rodičovský příspěvek v základní výměře do 3 let věku dítěte a následně ve snížené výměře do 4 let věku dítěte,
- starší 3 let**, bude pobírat rodičovský příspěvek ve snížené výměře do 4 let věku dítěte.

Porovnání vývoje nákladů na rodičovský příspěvek

Komentář

Přestože dojde k mírnému snížení celkového objemu výdajů na rodičovský příspěvek, stále bude náš systém patřit mezi nejstřícnější v Evropě v porovnání délky rodičovské dovolené a výše rodičovského příspěvku v poměru k průměrné mzdě. Čtyřleté pobírání rodičovského příspěvku není zavedeno nikde jinde v Evropě, v řadě zemí je naopak kratší než jeden rok. Česká maminka nebo tatínek mohou dosáhnout na stejnou výši rodičovského příspěvku jako například jejich rakouský protějšek (v Rakousku v přepočtu 11 500 Kč v roce 2006). Zvýšení rodičovského příspěvku znamenalo mimořádné navýšení sociálních výdajů. Mezi roky 2006 a 2007 stouply tyto výdaje více než 2,5násobně. Platit 4 roky 40 % průměrné mzdy v nevýrobní sféře si formou rodičovského příspěvku nedovolí ani nejobhatší evropské ekonomiky. Vazba dávků na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře znamenala vysoký nárůst výše dávků a s tím spojených financí ze státního rozpočtu. Tato vazba se ukazuje jako neobjektivní, protože vývoj mzdy nelze nijak ovlivnit. Zároveň výše rodičovského příspěvku byla do konce roku 2007 taková, že řada příjemců rodičovského příspěvku, zejména bez kvalifikace nebo s nízkou kvalifikací, ve svém zaměstnání obdobně výše výdělku nedosáhne. To vedlo k situaci, kdy návrat do zaměstnání byl pro tyto rodiče finančně nevýhodný, což určitě není záměrem sociální podpory státu rodinám s dětmi. Přesto zůstane objem vyplácených dávek výrazně vyšší než koncem roku 2006. S ohledem na výši dávek, délku nároku a snadnou dostupnost se ukázalo, že se rodičovský příspěvek může stát atraktivní dávkou pro migrující občany z okolních států Evropské unie. Vázání možnosti rychlejšího čerpání rodičovského příspěvku na rodiče, u kterého peněžitá pomoc v mateřství dosahuje alespoň výše 380 Kč denně, je mimo jiné opatřením proti možnému zneužívání této varianty. Část rodičů by mohla spekulovat, že si vyzvedne vyšší částku po dva roky a třetí, případně čtvrtý rok bude čerpat dávky z ostatních sociálních systémů.

Porodné

Co se mění

Porodné bude vypláceno v pevné výši, a to pro **každé dítě 13 000 Kč**. Tato dávka se již nebude automaticky zvyšovat při naplnění valorizačních podmínek, ale rozhodnutím vlády a následně Parlamentu ČR.

Komentář

Mezi roky 2005 a 2007, přičemž mimořádný nárůst se projevil již v roce 2006, došlo ke zdvojnásobení výdajů na porodné. Další zvyšování umožňovala automatická valorizace. I po mírném snížení porodného bude tato dávka výrazně vyšší než začátkem roku 2006. Výše porodného v České republice patří k vyššímu evropskému průměru. Neprokazuje se zároveň, že výše porodného je významným propagačním opatřením. V řadě zemí, kde není porodné zavedeno vůbec, nebo je jeho výše menší než u nás, je vyšší porodnost. Odstranění automatické valorizace této dávky a stanovení její výše pevnou částkou zamezí nekontrolovatelnému nárůstu těchto výdajů bez ohledu na momentální stav veřejných financí.

Státní sociální podpora

Přídavek na dítě

Co se mění

-
- Přídavky budou vypláceny v pevné výši, která je odstupňovaná podle věku dítěte. Přídavek bude vyplácen ve třech částkách:

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše přídavku na dítě měsíčně v Kč od 1. ledna 2008
do 6 let	500
6–5 let	610
15–26 let	700

- Nárok na přídavek na nezaopatřené dítě do 26 let mají rodiny s příjmem do **2,4násobku životního minima rodiny**.
- Odstraněn je automatický valorizační mechanismus zvyšování dávek.

Komentář

 Proti minulému stavu, kdy na přídavky na děti dosáhly rodiny s příjmem až 4násobku životního minima, dojde ke zúžení okruhu příjemců této dávky zhruba o třetinu. To je vyváženo výrazným zvýšením daňových slev na děti a na vyživované manžele. Je to zároveň částečně opatření proti zneužívání sociálního systému, kdy se oba dva rodiče snaží žít pouze ze sociálních dávek a nejsou dostatečně motivováni hledat práci.

Sociální příplatek

Co se mění

-
- Nárok na sociální příplatek bude mít rodič, který se stará alespoň o jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje **2,0násobek životního minima rodiny**.

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Životní minimum rodiny	Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně *
jedno do 6 let	7 080	14 160
dvě 5, 8 let	9 040	18 080
tři 5, 8, 12 let	11 000	22 000
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	26 500

* pro nárok na sociální příplatek od 1. ledna 2008 (2,0násobek životního minima rodiny)

Komentář

 Snížením hranice příjmů rodiny ze 2,2násobku životního minima dojde ke zúžení okruhu rodin, které na dávku mají nárok, a zároveň ke snížení výše dávky. Změna bude nízkopříjmovým skupinám kompenzována nižšími daněmi.

Příspěvek při převzetí dítěte do pěstounské péče

Co se mění

-
- Je odstraněn automatický valorizační mechanismus zvyšování dávek.
 - Částky příspěvku při převzetí dítěte do pěstounské péče jsou stanoveny v **pevné částce**.

Věk dítěte	Výše příspěvku při převzetí dítěte měsíčně v Kč od 1. ledna 2008
do 6 let	8 000
od 6 do 15 let	9 000
od 15 do 18 let	10 000

Komentář

 U dávek pěstounské péče, konkrétně u příspěvku při převzetí dítěte, nedochází k úsporám, pouze ke změně jejich výplaty v pevných částkách. Jejich výše se oproti původnímu stavu nemění.

Příspěvek na školní pomůcky

Co se mění

-
- Příspěvek na školní pomůcky pro žáky prvních tříd je **zrušen**. Děti, které v roce 2007 začaly chodit do školy a splnily nárok na příspěvek, ale o tuto dávku si nepožádaly, o ni mohou požádat do konce června 2008. Peníze odpovídající ročně vyplacenému příspěvku na školní pomůcky zůstanou v resortu školství pro vybavení škol.

Komentář

 Příspěvek na školní pomůcky byl vázán na výplatu přídavku na děti. Šlo o nesystémovou a významově zanedbatelnou dávku, nepříliš efektivně vynaloženou a vyplácenou zbytečně širokému okruhu rodin. Chyběla možnost kontroly skutečného využití tohoto příspěvku. Zároveň výše 1 000 Kč nestačila skutečně sociálně slabým rodinám na vybavení prvňáčka do školy. Těmto rodinám mohou být podobné výdaje hrazeny v systému dávek hmotné nouze.

Příspěvek na zvýšené životní náklady

Co se mění

-
- Příspěvek na zvýšené životní náklady poskytovaný v maximální výši 200 Kč je **zrušen**.

Komentář

 Dávka byla mj. poskytována osobám používajícím trvale ortopedické, kompenzační nebo jiné pomůcky na zvýšené výdaje s jejich používáním. Bližší podmínky pro její poskytování přitom nebyly stanoveny. Šlo o dávku nepříliš efektivně vynaloženou, která většinou nekryla skutečné zvýšení nákladů. Na druhou stranu byla poměrně snadno dosažitelná pro široký okruh osob. Toto opatření bylo nesystémové a bývalo často zneužíváno.

Pohřebné

Co se mění

-
- Pohřebné bude náležet jednorázově osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. To za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území České republiky.
 - Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou ve výši **5 000 Kč**.

Komentář

 Zužuje se okruh příjemců této dávky. Pohřebné zůstává pro ty případy, kdy náklady na pohřeb významně jednorázově zatíží rozpočty rodin pečujících o nezaopatřené děti. V řadě evropských zemí se podobná dávka vůbec nevyplácí.

Pomoc v hmotné nouzi

Příspěvek na živobytí

Co se mění

-
- Zpříšňují se podmínky pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané a neprojevují aktivitu k získání příjmu vlastní prací. Pokud nepracují **12 měsíců** a déle, bude se nadále při stanovení výše dávky vycházet pouze z částky **existenčního minima** (2 020 Kč).
 - Zároveň je přihlédnuto ke ztíženému postavení některých spoluobčanů na trhu práce, a proto se úprava nevztahuje na osoby starší 55 let, osoby částečně invalidní a rodiče pečující o dítě mladší 12 let.
 - V návaznosti na uvedenou změnu se bez náhrady ruší ustanovení, podle kterého se po 12 měsících nezaměstnanosti dávka pomoci v hmotné nouzi naopak zvyšuje o 600 Kč.

Komentář

 Možnost zvýšení dávky pomoci v hmotné nouzi po 12 měsících měla demotivující charakter a naopak uchazeče o zaměstnání spíše vedla k tomu, aby bez práce setrvali déle. Zároveň byla diskriminační vůči těm starším nebo invalidním občanům, kteří byli také dlouhodobě v hmotné nouzi, ale dávku jim nešlo zvýšit, neboť nemohli být vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání. Od těchto opatření se očekává větší motivace lidí k získávání příjmu a zabezpečování svých potřeb vlastní prací.

Sociální služby

Príspevek na péči

Co se mění

- >>>

 - Zastavuje se výplata příspěvku na péči v takových případech, kdy příspěvek nemůže plnit svůj účel – tedy po dobu hospitalizace nebo pobytu v zařízení určeném pro výkon trestu či nařízené ústavní léčby.
 - Zprísni se kontrola využívání příspěvku na péči. V případě neuvedení způsobu využití této dávky je její výplata po předchozím písemném upozornění zastavena do doby, než její příjemce uvede odpovídající způsob jejího využití. Jsou tak řešeny situace, kdy existují pochybnosti o jejím správném využití.
 - Je rozšířen okruh osob, na které přechází nárok na nevyplacené částky příspěvku na péči v případě úmrtí oprávněné osoby, o osoby blízké, které sice v době smrti nežily s příjemcem dávky v domácnosti, avšak o tuto osobu pečovaly.
 - Odkládá se účinnost navrhovaného postupu decentralizace poskytování dotací na úroveň krajů na 1. červenec 2009. Do té doby bude zachován současný stav, kdy o dotacích pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb rozhoduje ministerstvo práce a sociálních věcí. Avšak s tím, že na finanční kontrole využití poskytnutých dotací se budou podílet i krajské úřady.
 - Změny se týkají i odborné způsobilosti pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků, a to v oblasti zmírnění podmínek pro splnění odborné způsobilosti.

Komentář

Príspevek na péči je poskytovaný přímo osobám, které pomoc potřebují. Člověk může z příspěvku hradit profesionální sociální službu nebo jej použít k pokrytí nezbytných nákladů při zajištění péče v rodině. Dávka je poskytována ve čtyřech stupních podle péče, kterou člověk potřebuje. Míru potřeb posuzuje sociální pracovník a posudkový lékař.

Výše dávek měsíčně činí:

- I. stupeň

2 000 Kč (pro nezletilé 3 000 Kč),
- II. stupeň

4 000 Kč (pro nezletilé 5 000 Kč),
- III. stupeň

8 000 Kč (pro nezletilé 9 000 Kč),
- IV. stupeň

11 000 Kč.

Zákon, který byl připravený v minulém volebním období a platí od 1. ledna 2007, je sice krokem správným směrem, ovšem vykazuje četné nedostatky. Především je mnohem nákladnější, než se očekávalo. Příspěvek na péči v současnosti dostává 230 tisíc osob. Za rok 2007 má být vyplaceno až 15 mld. Kč (minulá vláda předpokládala 8,9 mld. Kč). Zákon je velmi komplikovaný a při uvádění do praxe se ukázal částečně jako neefektivní a nehospodárny. Především se to projevilo při vyplácení příspěvku na péči a poskytování dotací určených na zajištění provozu sociálních služeb. Zároveň kvůli mnohem vyššímu počtu žádostí, než se předpokládalo, je posudkoví lékaři nestíhají vyřizovat v předepsaných lhůtách.

Příspěvek na péči je někdy čerpán neodůvodněně, protože zákon nezhledňuje situace, kdy je příjemci dávky potřebná péče zajišťována jiným způsobem, než je poskytování sociálních služeb (např. v případě pobytu v nemocničním či jiném zařízení). Dochází tak ke zdvojení financování takové péče.

Využívání příspěvku na péči někdy neodpovídá účelu, pro nějž je poskytován, a míjí se tak účinkem. Část příjemců odmítá uvést způsob jeho využití, protože jej vnímají jako dávku „odškodňova-

ci“. Významná část spoluobčanů bere tento příspěvek na péči spíše jako vítané přilepšení čistých příjmů rodiny, případně své vlastní, než jako částku, která je určena na nákup sociálních služeb. Za chybu považujeme i to, že ze systému vypadly některé nemocné děti, například s metabolickými chorobami, leukemií apod.

Pokud by nedošlo ke změnám, mohl by tento vývoj v dohledné době přinést mimořádné finanční komplikace. Schválené změny sociálních systémů přináší první kroky ke zlepšení současného stavu. Hlavními principy jsou přesnější vymezení práv a povinností okruhu příjemců při využívání příspěvku na péči a efektivnější pojetí financování sociálních služeb prostřednictvím dotací z veřejných rozpočtů.

Tato opatření nemají negativní dopad na příjemce příspěvku na péči ani na poskytovatele sociálních služeb. Jde především o hospodárnější nakládání s veřejnými prostředky. Přesto vývoj ukazuje, že budou nezbytné další změny zákona o sociálních službách.

Pojistné systémy

Nemocenské pojištění

Co se mění

- >>>

 - Účinnost nového zákona o nemocenském pojištění je odložena o další rok, tj. na 1. 1. 2009.
- Pro rok 2008 nebudou zvýšeny redukční hranice, nadále budou platit redukční hranice ve výši 550 Kč a 790 Kč.
 - Pro výši nemocenského a podpory při ošetřování člena rodiny se i od 15. kalendářního dne do 1. redukční hranice započítává 90 % denního vyměrovacího základu.
 - Za první 3 kalendářní dny pracovní neschopnosti se neposkytuje nemocenské (plat, služební příjem).
 - Výše nemocenského činí (v procentech z denního vyměrovacího základu):
 - 60 % pro 4. až 30. kalendářní den pracovní neschopnosti,
 - 66 % pro 31. až 60. kalendářní den pracovní neschopnosti,
 - 72 % od 61. kalendářního dne pracovní neschopnosti.
 - Výše podpory při ošetřování člena rodiny činí 60 %.

Nemocenské podle výše mzdy od 1. ledna 2008			
Výše mzdy	Výše dávek (v Kč) za pracovní neschopnost v délce		
měsíčně v Kč	14 dnů	30 dnů	180 dnů
10 000	1 958	4 806	36 366
14 000	2 739	6 723	50 823
18 000	3 443	8 451	63 891
22 000	3 960	9 720	73 440
26 000	4 224	10 368	78 348
40 000	4 224	10 368	78 348

Podíl nemocenského k čisté mzdě za 180 dnů od 1. ledna 2008			
Výše mzdy v Kč		Nemocenské	Podíl
hrubá	čistá	v Kč	nemocenské/
měsíčně	za 180 dnů	za 180 dnů	čistá mzda
10 000	51 781	36 366	70,2%
14 000	67 966	50 823	74,8%
18 000	83 885	63 891	76,2%
22 000	99 804	73 440	73,6%
26 000	115 723	78 348	67,7%
40 000	171 439	78 348	45,7%

Peněžitá pomoc v mateřství

Co se mění

- >>>

 - Peněžitá pomoc v mateřství je sjednocena na 28 týdnů pro vdané a osamělé matky (dříve 37 týdnů). Ženám, které porodí vícero dětí, zůstává nárok na peněžitou pomoc v mateřství po dobu 37 týdnů.
 - Nezaměstnané ženy nárok na peněžitou pomoc v mateřství mít nebudou. Dosud ho měly za předpokladu, že byly vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání a v posledních 2 letech před porodem byly aspoň 270 dnů nemocensky pojištěné. Nyní budou nezaměstnané ženy od měsíce, kdy se dítě narodí, pobírat rovnou rodičovský příspěvek 7 600 Kč, a to ve čtyřleté variantě.

Komentář

Peněžitá pomoc v mateřství se vyplácí z nemocenského pojištění, a její výše se proto řídí předchozím příjmem matky. Aby měla žena na dávku nárok, musí být nemocensky pojištěna nejméně 270 dnů v průběhu 2 let před porodem.

Rodičovský příspěvek znamená pro většinu nezaměstnaných žen vyšší částku než případná peněžitá pomoc v mateřství, vypočtená z omezených příjmů v posledních dvou letech. Nezaměstnané matky si varianty výplaty rodičovského příspěvku vybírat nemohou, protože by s velkou pravděpodobností volily variantu kratší a finančně výhodnější, a do čtyř let věku dítěte by pak žádaly o sociální dávky, zejména o pomoc v hmotné nouzi.

Sjednacení délky peněžité pomoci v mateřství pro vdané a osamělé matky znamená srovnání a zrovnoprávnění podmínek při péči o dítě. Za situace, kdy se v ČR 30 % dětí rodí mimo manželství, bylo možné tyto nerovné podmínky považovat za nespravedlivé opatření v neprospekch vdaných matek.

Formulář žádosti dostane budoucí maminka u svého gynekologa. Pokud

je v zaměstnanec-kém poměru, předá ji zaměstnavateli. Pokud je samostatně výdělečně činná, předá ji okresní správě sociálního zabezpečení.

Tato dávka se vypočítává obdobně jako nemocenská. Činí 69 % z denního vyměrovacího základu na kalendářní den, maximálně však 479 Kč denně, což znamená 14 370 Kč měsíčně. Vyšší mateřské si můžete spočítat na kalkulačce webu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR www.mpsv.cz.

Ženy, které pobírají peněžitou pomoc v mateřství v minimální výši 380 Kč, mají nárok žádat o zrychlenou dvouletou variantu rodičovského příspěvku ve výši 11 400 Kč měsíčně.

Komentář

Denní vyměrovací základ pro výpočet nemocenského se vypočítává jako průměr hrubých příjmů za rok před vznikem pracovní neschopnosti. Částka je však limitována.

Od 4. do 30. dne nemoci lze dostat maximálně 384 Kč za kalendářní den, od 31. do 60. dne 422 Kč a od 61. dne 461 Kč. Vyšší nemocenské dávek si můžete zjistit pomocí kalkulačky na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR www.mpsv.cz.

Systém nemocenského pojištění vyžaduje reformu. Míra nemocnosti je u nás výrazně vyšší než v členských zemích EU, především než např. v Polsku, Maďarsku nebo na Slovensku. Není žádný legitimní důvod, aby u nás byla vyšší míra nemocnosti než v těchto zemích, když podle všech mezinárodních objektivních srovnávacích studií je zdravotní stav našeho obyvatelstva lepší. Pracovní neschopnost je v České republice stále vysoká, aniž jsou pro to objektivní důvody. Cílem je oddělit skutečné nemoci od spekulativního či fiktivního „hodění se marod“, které je v naší zemi poměrně rozšířené.

Karenční lhůta, tedy nevyplácení nemocenské v prvních dnech nemoci, je standardním evropským řešením.

Existuje ve 12 z 15 původních členských zemí Evropské unie, nejčastěji v délce 3 dnů. Karenční lhůtu mají i tak silně sociální státy, jako jsou skandinávští členové EU – Finsko dokonce v délce 9 dnů. Nepotvrzuje se, že by měla negativní dopad na zdravotní stav jejich obyvatel. Nemocnost je zde nižší, na druhou stranu je lepší průměrný zdravotní stav obyvatel.

Již v současné době je za první tři dny snížena procentní sazba nemocenského (vládou Vladimíra Špidly na 25 %). Po tomto snížení došlo k poklesu průměrné pracovní neschopnosti ze 6,8 % na 5,9 %. Proto je od zrušení poskytování dávky za první tři dny pracovní neschopnosti očekáváno další snížení pracovní neschopnosti, protože se ukazuje, že takové opatření snižuje spekulativní či fiktivní nemocnost.

Nová opatření pamatují na skutečné sociální případy, tzn. dlouhodobé nemoci. Tam se procentní sazba pro stanovení výše nemocenského zvyšuje až na 72 % redukováného denního vyměrovacího základu.

Reforma systému nemocenského pojištění povede k větší hospodárnosti a k větší odpovědnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů za vývoj pracovní neschopnosti a ke snížení zneužívání systému nemocenského pojištění.

Pojistné systémy

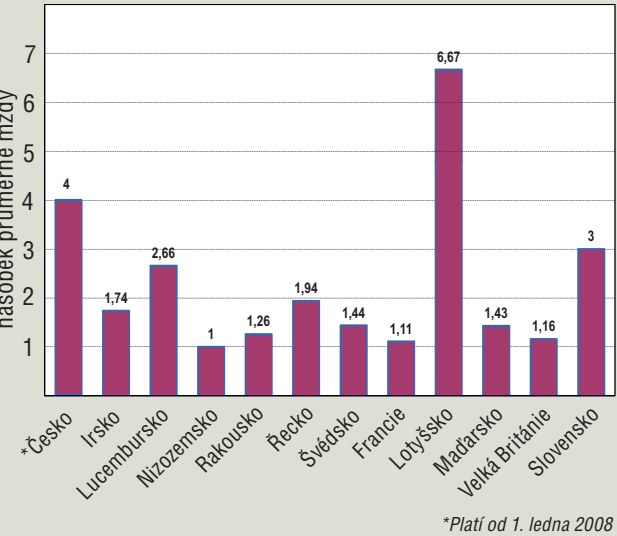
Maximální vyměřovací základ pro pojistné

Co se mění

- Výše nově zaváděného jednotného maximálního ročního vyměřovacího základu je stanovena ve výši **48násobku průměrné mzdy**.
- U osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) je z důvodu rovného postavení se zaměstnanci stanoven jejich maximální vyměřovací základ za kalendářní rok ve stejné výši jako u zaměstnanců.
- Maximální vyměřovací základ je tak stejný nejen pro jednotlivé skupiny pojištěnců, ale i pro pojištěnce, kteří byli v průběhu kalendářního roku účastní pojištění ze systému zaměstnaneckého i ze systému určeného pro OSVČ. Posuzuje se úhrn vyměřovacích základů za zaměstnání a vyměřovacího základu ze samostatné výdělečné činnosti.
- Maximální vyměřovací základ se zavádí pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné též pro oblast zdravotního pojištění, jehož výše také odpovídá 48násobku průměrné mzdy.
- Po dosažení maximálního vyměřovacího základu v kalendářním roce u zaměstnance přestává zaměstnavatel odvádět pojistné z částky, která přesahuje hranici maximálního vyměřovacího základu.
- Bude-li zaměstnanec zaměstnán v kalendářním roce u více zaměstnavatelů a úhrn vyměřovacích základů od všech zaměstnavatelů bude vyšší než maximální vyměřovací základ, bude mu pojistné, které zaplatil

z částky přesahující maximální vyměřovací základ, na jeho žádost vráceno okresní správou sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovnou (ve výši 8 % a 4,5 % z této částky).

Maximální vyměřovací základ pro odvod sociálního pojištění (obecného nebo důchodového) jako násobek průměrné mzdy (Orientační srovnání z let 2000–2004)

Komentář

Maximální vyměřovací základ pro pojistné existoval jen pro osoby samostatně výdělečně činné. Nebyl od roku 1993 změněn a činil dosud 486 000 Kč ročně. Předmětem kritiky byla především skutečnost, že existoval maximální vyměřovací základ jen pro OSVČ. Poukazováno je také na značné zatížení zaměstnavatelů, kteří jsou (stejně jako jejich zaměstnanci) poplatníky pojistného, které platí ze součtu vyměřovacích základů všech svých zaměstnanců bez omezení. Tím, že neměli maximální vyměřovací základ, vznikala u zaměstnanců platících vysoké příspěvky do systému sociálního pojištění značný nepoměr mezi výší zaplaceného pojistného a výší dávek, které z tohoto systému čerpají. Tento nepoměr již překračoval hranici solidarity sociálního systému. Stanovením maximální hranice vyměřovacího základu pro pojistné dojde ke snížení vedlejších nákladů práce, zvýšení konkurenceschopnosti zaměstnavatelů a vytvoření vhodnějších předpokladů pro zaměstnávání vzdělané a kvalifikované pracovní síly, expertů i zahraničních odborníků v ČR. Výhledově se počítá s dalším snižováním maximální hranice vyměřovacího základu pro pojistné.

Úrazové pojištění

Co se mění

Účinnost schváleného systému sociálního úrazového pojištění byla **odložena o dva roky**. Předpokládá se, že doby do nabytí účinnosti zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců, tj. do 1. 1. 2010, bude využito k přehodnocení schváleného systému úrazového pojištění, případně k vytvoření systému nového.

Komentář

V minulém volebním období schválený systém úrazového pojištění by neúměrně zatěžoval státní rozpočet. Cílem je vytvoření systému nového v souladu se záměry vlády snižovat mandatorní výdaje, a tím zadlužování země. Budoucí změna by měla odstranit monopol dvou pojišťoven v provádění zákonného pojištění a využití prostředků na prevenci a rehabilitaci.

Důchodové pojištění

Co se mění

V zákoně o důchodovém pojištění byl **rozšířen okruh osob účastných na důchodovém pojištění o osoby osobně pečující o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost)**. O době a rozsahu takové péče rozhoduje okresní správa sociálního zabezpečení.

Komentář

Změna je vyvolána skutečností, že pokud dojde na základě kontroly posouzení zdravotního stavu dítěte při lékařské prohlídce ke snížení stupně závislosti až na stupeň I, znamená to nejen pokles příspěvku na péči, ale i to, že se k prvnímu stupni již nevážou výhody pro pečující osoby. Konkrétně pečující osoba již není důchodově pojištěna. Tuto změnu přinesl zákon o sociálních službách, schválený minulou vládou a platný od začátku roku 2007. Jelikož daný stav příliš nezohledňuje faktickou náročnost péče, bylo nalezeno řešení pro osoby pečující o děti do 10 let věku (jsou-li takové děti posouzeny jako osoby závislé na péči jiné fyzické osoby ve stupni I).

Zaměstnanost

Zaměstnávání zdravotně postižených

Co se mění

- Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením bude poskytován ve výši **skutečně vynaložených mzdových nákladů** na takového zaměstnance.
- Pro zamezení zneužívání tohoto příspěvku je stanovena jeho maximální výše za měsíc rozdílně pro osoby s těžším zdravotním postižením (**9 000 Kč**) a pro ostatní osoby se zdravotním postižením (**6 500 Kč**).
- Snížení vzájemného poměru obou částek je motivováno

skutečností, že dosavadní nastavení výše příspěvku na zaměstnávání těžce zdravotně postižených dávalo prostor pro zneužívání příspěvku jejich účelovým přijímáním do pracovního poměru. Přitom ostatní zdravotně postižení jsou v praxi skutečně zaměstnáváni v nepoměrně větším počtu. Zároveň je vyloučeno poskytování tohoto příspěvku v souběhu s příspěvkem na vytváření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací a na vyhrazené společensky účelného pracovního místa v případě, že budou vytvořena pro zdravotně postižené.

Komentář

Výše podpory pro zaměstnávání zdravotně postižených narůstá s mimořádnou dynamikou. V roce 2006 byl objem těchto prostředků 2násobkem roku 2005 a v roce 2007 dokonce 3násobkem, přičemž tento trend by pokračoval i v následujících letech. Počet zaměstnávanych zdravotně postižených přitom spíše stagnuje v počtu kolem 20 tisíc. Proto lze předpokládat, že tento trend by i nadále pokračoval, a neúměrně by tak zatěžoval státní rozpočet bez vazby na snižování nezaměstnanosti zdravotně postižených. Cílem je nalézt efektivní řešení, které bude podporovat zaměstnávání zdravotně postižených a nebudé účelově zneužíváno. Stále častější jsou případy, kdy je tento příspěvek pobírán na zdravotně postižené, kteří ve skutečnosti vůbec nepracují. Samotní zaměstnavatelé odhadují, že jich může být až 30 %.

Podpora v nezaměstnanosti

Co se mění

Uchazečům o zaměstnání, s nimiž zaměstnavatel zrušil pracovní poměr pro zvláště hrubé porušení pracovních povinností, **nevznikne nárok na podporu v nezaměstnanosti**.

Komentář

Jedná se o případy, kdy se uchazeč o zaměstnání stal nezaměstnaným svým vlastním jednáním a kdy vědomě přispěl ke skončení pracovního poměru. Nárok na podporu v nezaměstnanosti ztratí pouze ti, u nichž je mimořádně vysoká míra závažnosti tohoto porušení pracovních povinností.

Postižení nelegální práce

Co se mění

Nelegální práce bude přísněji postihována. Uchazeč o zaměstnání vyřazený z evidence z důvodu výkonu nelegální práce bude moci znovu požádat o zařazení do evidence uchazečů až po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení.

Komentář

Dosud mohl uchazeč o práci vyřazený z evidence kvůli nelegální práci požádat o nové zařazení prakticky hned, pouze se mu krátila podpůrná doba pro poskytování podpory (max. o 3 měsíce). To se ukazuje jako málo účinné vzhledem k závažnosti tohoto negativního jevu.

Životní a existenční minimum

Automatická valorizace

Co se mění

- Povinnost vlády valorizovat částky životního minima, existenční minimum a související dávky počátkem roku vždy po naplnění valorizační podmínky je změněna na **možnost**.
- Řada dávek státní sociální podpory je nově stanovena v absolutních nominálních částkách bez přímé vazby na životní minimum.
- Jsou **tedy zrušeny automatické valorizace dávek** státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi.

Komentář

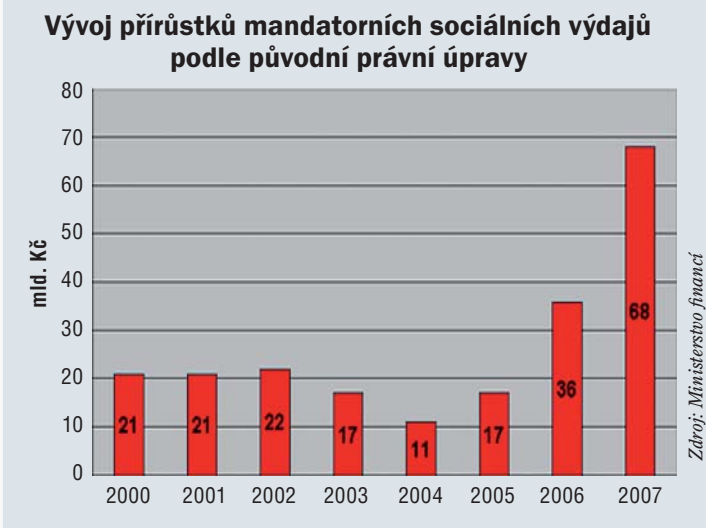
Dosud měla vláda povinnost zvýšit částky životního minima vždy k 1. lednu, pokud index spotřebitelských cen vyrostl alespoň o 5 %. Současné velmi široké využívání životního minima nad rámec jeho základních funkcí ve finančně náročných sociálních systémech není vhodné. Vzhledem k nárokovému charakteru zejména dávek státní sociální podpory zvyšuje výdaje státního rozpočtu, a tím i zadlužování státu. Vláda bude mít možnost rozhodnout o valorizaci životního a existenčního minima po naplnění valorizační podmínky a po posouzení všech ekonomických a sociálních souvislostí. Ke změně dávek státní sociální podpory stanovených v absolutní výši bude nutná změna zákona. Je tak zabraňováno nekontrolovatelnému růstu sociálních výdajů bez ohledu na stav veřejných financí. Váha základních ochranných funkcí životního a existenčního minima se zvýší ve vztahu k těm, kteří pomoc opravdu potřebují. Cílem je podpora motivace k přijetí zaměstnání, aby změny daňového systému a dalších ekonomických nástrojů společně se změnami v sociální oblasti zvýhodňovaly osoby zaměstnané před nepracujícími.

Otázky a odpovědi

1 Objevují se názory, že reformy budou pro většinu lidí nevýhodné...

Plánované reformy jsou prováděny s maximálně možnou sociální citlivostí. Úsporná opatření na výdajové straně budou občanům kompenzována snížením daní a zvýšením daňových slev. Aktivním lidem se tyto změny vyplatí. Naprostá většina rodin s dětmi, kde alespoň jeden z rodičů pracuje, bude mít po reformách vyšší čistý příjem. Vyšší příjmy budou mít i nízkopříjmové skupiny včetně těch, kdo pobírají minimální mzdu. Dávky státní sociální podpory přitom budou proti roku 2006 o 13 miliard vyšší, stoupnou na 48 miliard korun. Jen stěží lze proto tyto změny považovat za antisociální. Výdaje na sociální sféru budou přitom nadále stoupat, pouze bude přibrzděn jejich růst. Skokové zvyšování sociálních výdajů před volbami 2006 bylo nutné usměrnit tak, aby se dále nezhoršoval stav veřejných financí.

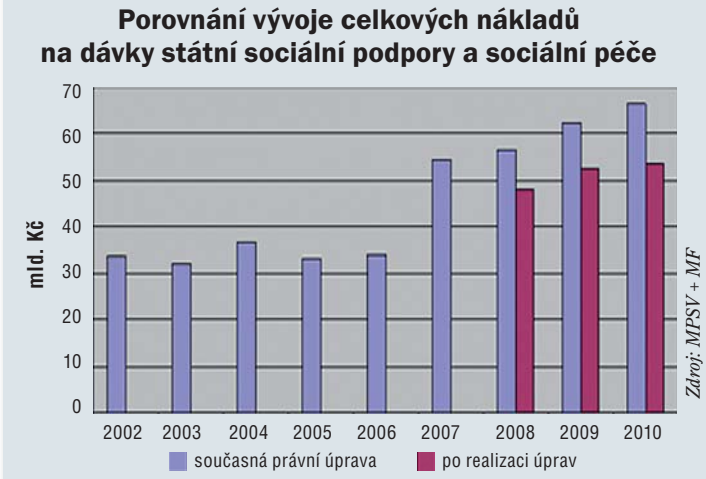

2 Někteří komentátoři naopak tvrdí, že reforma je příliš měkká. Nemohla být naopak razantnější?

Výsledná podoba reformy odpovídá míře schopnosti koaliční dohody. Složení politických sil v Poslanecké sněmovně dnes neumožňuje razantnější dohodu nad reformami než mezi stranami současné koalice. Přesto schválené změny v daňovém a sociálním systému a snížení výdajů v první fázi téměř o 40 miliard korun nelze považovat za kosmetické. Podle jiných názorů jde už nyní o nejvýraznější reformy za posledních patnáct let. Dochází k celkovému snižování daní, ke snížení míry přerozdělování vybraných peněz, k posílení adresnosti sociálního systému. Další reformy důchodového, sociálního, zdravotního i daňového systému budou následovat.

3 Co je státní sociální podpora?

Státní sociální podpora je systém sociálních dávek, kam patří: **přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče** (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna péstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na nákup motorového vozidla), **porodné a pohřebné**. Od 1. ledna 2008 dojde ke změnám ve vyplácení rodičovského příspěvku, sociálního příplatku, příspěvku při převzetí dítěte, porodného a pohřebného. Příspěvek na školní pomůcky bude zrušen. Přesto je celkový objem peněz na státní sociální podporu v roce 2008 podstatně vyšší než v roce 2006. Dojde k částečnému snížení a přibrzdění růstu těchto výdajů. O dávky státní sociální podpory se žádá na kontaktních místech státní sociální podpory na úřadech práce a v Praze na úřadech městských částí.

4 Co je pomoc v hmotné nouzi?

Systém pomoci v hmotné nouzi je určen pro pomoc lidem s nedostatečnými příjmy. Zároveň je motivuje k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Vychází z principu, že každý, kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, kdo nepracuje, případně se práci vyhýbá. Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou: **příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc**. Základní dávkou pomoci v hmotné nouzi je příspěvek na živobytí. Nárok na něj vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení průměrných nákladů na bydlení nedosahuje jejich příjem částky živobytí. Ta je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Doplatek na

bydlení řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Mimořádná okamžitá pomoc je poskytována lidem, kteří se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit.

5 Co je životní a existenční minimum?

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti. **Existenční minimum** je minimální hranice peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let. Informace a žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi se podávají na sociálních odborech pověřených obecních (městských) úřadů podle místa trvalého pobytu občana, které je současně i vyplácejí.

6 Jaké jsou částky životního a existenčního minima od 1. ledna 2008?

- Životní minimum v Kč měsíčně:**
- pro jednotlivce 3 126,
 - pro první dospělou osobu v domácnosti 2 880
 - pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti 2 600
 - pro nezaopatřené dítě ve věku
 - do 6 let 1 600
 - 6 až 15 let 1 960
 - 15 až 26 let (nezaopatřené) 2 250

Příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc

Jednotlivec	3 126
2 dospělí	2 880 + 2 600 = 5 480
1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let	2 880 + 1 600 = 4 480
2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let	2 880 + 2 600 + 1 600 = 7 080
2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let	2 880 + 2 600 + 1 960 + 2 250 = 9 690
2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let	2 880 + 2 600 + 1 600 + 1 960 + 2 250 = 11 290

Existenční minimum v Kč měsíčně: 2 020

7 Budou se tedy sociální dávky zvyšovat?

Odstraněny jsou automatické valorizace u dávek státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi. Automatická pravidelná valorizace bude ponechána u důchodů v nezměněné podobě. To neznamená, že se ostatní sociální dávky nebudou zvyšovat, pouze se jejich zvyšování dostane pod kontrolu. Vláda bude moci o valorizaci těchto dávek rozhodovat prostřednictvím valorizace životního a existenčního minima po posouzení všech ekonomických a sociálních souvislostí. Ke změně dávek státní sociální podpory definovaných svou pevnou výší bude nutná změna zákona.

8 Jaký je motiv zavedení třírychlostního čerpání rodičovského příspěvku?

Současný stav doposud nabízí jen omezené možnosti pro volbu rodičů, kteří jsou limitováni při rozhodování o svém rodičovství i pracovním zapojení a výběru takové podpory, která by jim nejlépe vyhovovala. V současné době jsou rodiče vystaveni rozdílným přístupům k řešení této problematiky. Nejčastěji jde na jedné straně o tlak na urychlený návrat rodiče pečujícího o malé dítě na trh práce. Naproti tomu se lze setkat s opačnými názory, že snahy o sloučitelnost práce a rodiny jsou přežitkem minulého režimu. Je třeba nabídnout rodičům skutečnou možnost svobodné volby, aby si mohli zvolit takový model rodinného života, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám a rodinné situaci. Třírychlostní systém čerpání rodičovského příspěvku zároveň odpovídá moderním mezinárodním trendům péče o děti obecně.

9 Co mají udělat rodiče, kteří budou rodičovský příspěvek dostávat ještě v prosinci 2007?

Z důvodu doložení nových údajů si o rodičovský příspěvek musí požádat i ti rodiče, kteří ho budou pobírat koncem roku 2007. O jeho nepřerušenu výplatu od Nového roku lze osobně nebo písemně požádat v průběhu prosince 2007 nebo ledna 2008, do konce dubna zpětně. Vzhledem k tomu, že se rodičovský příspěvek vyplácí měsíčně pozadu, v lednu dostanou rodiče ještě platbu za prosinec letošního roku. O rodičovský příspěvek lze žádat až tři měsíce zpětně. Kdo tedy například předloží novou žádost až v červnu, přijde o výplatu rodičovského příspěvku za leden a únor. Proto aby rodič nepřišel o rodičovský příspěvek náležející za měsíc leden 2008, musí písemnou žádost o dávku podat nejpozději do konce dubna 2008. Rodičovský příspěvek poskytují úřady práce místně příslušné podle místa trvalého pobytu oprávněné osoby (rodiče) a v Praze úřady městských částí.

Žádost o rodičovský příspěvek musí vedle dokladů pro identifikaci (jméno, příjmení, rodné číslo a místo pobytu) oprávněné osoby, nejmladšího dítěte, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek, a dalších dětí v rodině, které by s ohledem na věk mohly zakládat nárok na rodičovský příspěvek, rovněž obsahovat identifikaci dalších osob tvořících rodinu a doklad o době pobírání peněžitě pomoci v mateřství, peněžitě pomoci nebo nemocenského poskytovaného v souvislosti s porodem a doklad o jejich výši.

Dále je třeba doložit potvrzení o pobytu dítěte v jeslích, v mateřské škole nebo jiném obdobném zařízení pro děti předškolního věku anebo v základní škole speciální, pokud je navštěvuje. Jestliže rodič provádí volbu varianty pobírání rodičovského příspěvku již při podání žádosti o dávku, předloží písemnou volbu nároku.

10 Proč je poskytování rychlejšího čerpání rodičovského příspěvku vázáno na výši předchozího příjmu?

Důvodem pro vazbu výběru této varianty poskytování rodičovského příspěvku na nárok a výši peněžitě pomoci v mateřství nebo peněžitě pomoci je několik skutečností. Tato státní dávka se poskytuje za stanovených podmínek všem rodičům, kteří pečují o dítě příslušného věku, po poskytování peněžitě pomoci v mateřství nebo peněžitě pomoci z nemocenského pojištění, případně od narození dítěte, pokud na tyto dávky nárok rodiči nevznikl.

Dávky nemocenského pojištění by svou výší měly odrážet individuální situaci pojištěnce (dobu a výši odváděného pojistného). Měl by být zachován základní princip konstrukce dávek v jednotlivých systémech a jejich hierarchie, že pracovat (a být pojištěn) se vyplatí na rozdíl od spoléhání se na státní dávky. Proto by státní dávka měla být zpravidla nižší než dávka nemocenského pojištění poskytovaná v obdobné situaci.

Je to opatření proti spekulativnímu využívání této rychlejší cesty, kdy by určitá část rodičů mohla kalkulovat, že si vyzvedne vyšší částku po dva roky a třetí, případně čtvrtý rok bude čerpat dávky z ostatních sociálních systémů – především ze systému pomoci v hmotné nouzi. Při péči o takto malé dítě se v systému dávek pomoci v hmotné nouzi po rodiči nevyžaduje, aby si zvýšil příjem vlastním přičiněním.

Rodičovský příspěvek může čerpat kterýkoli z rodičů (matka nebo otec), který splňuje podmínky nároku na tuto dávku, a splňují-li podmínky oba rodiče, pak dávku čerpá ten rodič, na kterém se rodiče dohodnou.

11 Jak je to v případě, kdy o rodičovský příspěvek žádá otec?

Pokud se rozhodne čerpat rodičovský příspěvek otec dítěte, musí pro volbu výše dávky a doby čerpání plnit stejné podmínky jako matka dítěte. Možnost volby rodičovského příspěvku do dvou nebo do tří let věku dítěte je mimo jiné podmíněna nárokem na peněžitou pomoc v mateřství nebo peněžitou pomoc.

Proto platí, že otec dítěte musí splňovat podmínky nároku na peněžitou pomoc, i když fakticky tuto dávku nepobírá. Požádali o rodičovský příspěvek, vzniká mu nárok na dávku jen v tom případě, že matce dítěte nevznikne nárok na peněžitou pomoc v mateřství, případně nemocenskou poskytovanou z důvodu porodu dítěte nebo jsou-li tyto dávky nižší než rodičovský příspěvek. Pak mu náleží rodičovský příspěvek ve výši rozdílu mezi výší rodičovského příspěvku a uvedenými dávkami nemocenského pojištění.

12 Jak vypadá srovnání rodičovské dovolené u nás a v zahraničí?

Systémy čerpání mateřské dovolené a zejména rodičovské dovolené se v evropských zemích značně liší, co se týká délky, podmínek a flexibility čerpání i systému financování. Vicerychlostní rodičovská dovolená je zavedena i v jiných evropských zemích. Česká republika přitom patří k zemím s jednou z nejdelsích mateřských a rodičovských dovolených. Většina evropských zemí má méně štědrý sociální systém péče o rodinu než u nás. Není výjimečné, že rodičovská trvá ve vyspělých zemích kratší dobu než jeden rok. Výše rodičovského příspěvku je v těchto zemích v poměru k průměrné mzdě většinou výrazně nižší než u nás.

Stav v dalších evropských zemích (pramen MISSOC, 2006):

- Velká Británie:** Mateřská dovolená trvá 1 rok, navazující rodičovská dovolená 13 týdnů na každé dítě. Rodičovský příspěvek se vůbec nevyplácí.
- Belgie:** Mateřská dovolená trvá 15 týdnů. Rodičovská dovolená trvá 3 měsíce, může být čerpána do 4 let věku dítěte, a to buď po dobu 3 měsíců v plném rozsahu, nebo po dobu 6 měsíců v kombinaci s prací na poloviční úvazek, nebo po dobu 15 měsíců v kombinaci s 4/5 pracovním úvazkem (tedy rodičovská dovolená cca 1 den týdně).
- Norsko:** Mateřská dovolená trvá 9 týdnů. Rodičovská dovolená trvá 43 týdnů a může být prodloužena na 49 týdnů (rodičovská dávka je potom redukována úměrně délce pobírání). Rodičovskou dovolenou lze čerpat přerušovaně až do 2 let věku dítěte v kombinaci s částečným úvazkem.
- Finsko:** Mateřská dovolená trvá 21 týdnů, rodičovská dovolená 158 dnů.
- Dánsko:** Mateřská dovolená trvá 18 týdnů, rodičovská dovolená 32 týdnů.
- Švédsko:** Nárok na mateřskou dovolenou není uzákoněn. Rodičovská dovolená trvá 480 dní, poté až do 18 měsíců možnost neplacené dovolené.
- Rakousko:** Mateřská dovolená trvá 16 (20) týdnů. Rodičovská dovolená trvá do 3 let věku nejmladšího dítěte, pokud druhý rodič pobírá rodičovský příspěvek minimálně 6 měsíců. Příjem rodiče pobírajícího dávku je omezen částkou 1 216 eur měsíčně. Výše rodičovského příspěvku činila v přepočtu 11 500 Kč.
- Polsko:** Rodičovská dovolená nepracujícího rodiče pečujícího o dítě trvá do 2 let, do 3 let při vícerčatech nebo osamělosti. Výše rodičovského příspěvku činila v přepočtu 2 580 Kč měsíčně.
- Francie:** Mateřská dovolená trvá u prvního dítěte min. 8 týdnů, u druhého 16 týdnů a u třetího 26 týdnů. Rodičovská dovolená trvá pro první dvě děti max. 3 roky (vždy na 1 rok s možností prodloužení), pro třetí dítě 2 roky (v tomto případě je rodičovská dávka vyplácena ve zvýšené výměře).
- Slovensko:** Rodičovská dovolená trvá do 3 let (do 6 let v případě zdravotního postižení). Výše rodičovského příspěvku činila v přepočtu 2 790 Kč měsíčně.

13 Na jakou výši rodičovského příspěvku má nárok těhotná studentka bez příjmu?

Škola jí bude vyplácet peněžitou pomoc v mateřství. V případě, že tato částka za kalendářní měsíc bude nižší než základní výše rodičovského příspěvku, která činí 7 600 Kč, bude jí příslušný úřad práce doplácet rozdíl mezi peněžitou pomocí v mateřství a rodičovským příspěvkem. Po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství si bude moci zvolit čerpání rodičovského příspěvku do tří let věku dítěte ve výši 7 600 Kč měsíčně nebo do 21 měsíců věku dítěte budete pobírat 7 600 Kč měsíčně a od 22. měsíce věku dítěte 3 800 Kč měsíčně, a to až do 4 let věku dítěte.

14 Jak je to v případě, kdy rodič už dnes dostává rodičovský příspěvek na zdravotně postižené dítě?

Pro nárok a výplatu rodičovského příspěvku se v takovém případě nic nemění. Je ovšem nutné podat novou žádost o rodičovský příspěvek od 1. ledna 2008.

15 Jaká je nejnižší a nejvyšší výše sociálního příplatku? Jak se vypočítává?

Pro výpočet sociálního příplatku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí. Do příjmu se nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je pro účely této dávky společně posuzovanou. Výše dávky se snižuje se zvyšujícím se příjmem rodiny, nejnižší částka činí 50 Kč měsíčně. Výši dávky vedle příjmu, počtu osob v rodině a stáří nezaopatřených dětí ovlivňuje i zdravotní stav dětí, zdravotní stav rodičů, osamělost rodiče, studium dítěte na střední nebo vysoké škole nebo narození vícerčat (do tří let věku). Nejvyšší je sociální příplatek při příjmu ve výši životního minima (nebo příjmu nižším než životní minimum) a konkrétní výše závisí na celkové situaci rodiny.

16 Není snížení porodného protipopulační?

Neprokuje se, že výše porodného je významným pro-nebo protipopulačním opatřením. Dávka porodného není zcela samozřejmá ve všech evropských zemích, např. ve Švédsku, Rakousku, Nizozemsku a Portugalsku vůbec neexistuje. V řadě zemí, kde není porodné zavedeno vůbec, nebo je jeho výše menší než u nás, je vyšší porodnost. Výše porodného v České republice patří k vyššímu evropskému průměru. Například ve Velké Británii tato dávka dosahovala v přepočtu podle údajů MISSOC (rok 2006) 12 600 Kč, ve Francii 4 130 Kč, ve Finsku 3 690 Kč, v Německu 2 025 Kč, v Dánsku 1 890 Kč. Daleko větší význam má vytvoření mnohem širší nabídky rodinných služeb a snazšího skloubení profesního a rodinného života, což bylo do této doby zcela zanedbáno.

17 Neobáváte se, že lidé budou kvůli neplaceným 3 dnům v nemoci přecházet virózy, a budou tak ohrožovat sebe i ostatní?

Nikde se to nepotvrdilo. Máme jednu z nejvyšších nemocností v Evropě, která je do značné míry fiktivní. Zároveň platí, že původní stav nejvíce vyhovoval lidem s nízkými příjmy, kteří také vykazovali výrazně vyšší nemocnost. To bylo dáno výrazně vyšším náhradovým poměrem mezi mzdou a vyplacenou nemocenskou u osob s nízkými platy, než měli lidé se středními a vyššími příjmy. Tzv. karenční lhůta, čili prvních několik dní bez nemocenské, existuje ve dvanácti z patnácti starých členských zemí Evropské unie. Tři dny trvá mj. ve Francii, Itálii, Irsku, Portugalsku, Rakousku, Řecku, Španělsku nebo Velké Británii. Ve Finsku trvá dokonce 9 dní. Nikde se neprojevovalo, že by se zdravotní stav obyvatel zhoršil, že by přecházeli nemocí. To svědčí jen o odpovědnosti každého z nás. Naopak je zdravotní stav lidí v těchto zemích v průměru lepší než u nás.

Mzdové pásmo v Kč měsíčně	Počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců			
	2003	2004	2005	2006
7 000–10 000	102	74	61	71
10 000–13 000	93	71	66	70
13 001–16 000	86	66	71	71
16 001–19 000	76	59	63	64
19 001–22 000	62	47	49	50
22 001–25 000	60	45	44	48
25 001–28 000	41	31	32	33
28 001–31 000	36	26	26	27
31 001–více	29	20	20	21

Zdroj: MPSV

Poznámka: Pouze zaměstnanci malých organizací – tj. 987 tisíc pojištěnců

18 Jaké jsou další možnosti podpory zaměstnávání zdravotně postižených?

Vedle příspěvku na podporu zaměstnávání zdravotně postižených, kde došlo ke změnám v jeho vyplácení, existují další možnosti. Systém podpory zaměstnanosti osob se zdravotním postižením zahrnuje široké spektrum nástrojů, které mají zvýšit uplatnění této cílové skupiny na trhu práce. Jedná se o příspěvky na zřízení chráněné pracovní dílny, kterou lze dále podporovat příspěvkem na částečnou úhradu provozních nákladů. Dále úřady práce poskytují příspěvky na zřízení nebo provoz chráněných pracovních míst pro osobu se zdravotním postižením a tato místa mohou být zřízena u jakéhokoliv zaměstnavatele, i na volném trhu práce. Dále je možné podpořit i osobu se zdravotním postižením, která se rozhodla vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Finančně jsou podporovány i aktivity před vstupem osoby se zdravotním postižením na trh práce, např. zabezpečení přípravy k práci v rámci pracovní rehabilitace, speciální rekvalifikace apod. Do systému podpory spadá dále celostátní cílený program k řešení zaměstnanosti, který je zaměřen na investiční podporu zaměstnavatelů, kteří převážně zaměstnávají osoby se zdravotním postižením.

19 Jak chcete zaručit, že opatření k zamezení zneužívání sociálních dávek nepostihnou ty, kdo si to nezaslouží?

Aktivním lidem, kteří se snaží svoji životní situaci řešit, naopak navrhované změny vyjdou vstříc. Například nezaměstnaný, který se bude účastnit rekvalifikací, programů dalšího vzdělávání nebo veřejných prací, bude zvýhodněn aktivizačními bonusy. Každý občan bude moci svoji aktivitu prokázat. Pouze ti, kteří se budou práci systémově vyhýbat a neprojeví patřičnou ochotu pracovat sami na sobě, budou znevýhodněni – i finančně. Už dnes řada obcí přechází na věcné plnění sociálních dávek formou poukázek. V některých případech se to již projevilo zvýšením zaměstnanosti. Tento systém by se měl časem rozšířit v celé republice. Člověk, který bude odmítat práci a účast v rekvalifikacích, může přijít o sociální dávky.

20 Řada rodičů má problém umístit své děti do předškolních zařízení – školek a jeslí. Co jim nabídnete v této oblasti?

Je pravda, že je u nás málo jeslí a jejich počet se snižuje. Důvodem je ale i klesající zájem o kolektivní předškolní zařízení pro nejmenší děti tohoto typu, která jsou málo vhodná i z pohledu psychologů a zdravotníků. Podobný, i když ne tak dramatický vývoj, způsobený lokálními demografickými vlivy, postihl i mateřské školy. Zřizovateli mateřských škol jsou dnes obce, které by měly samy nejlépe reagovat na rostoucí či klesající poptávku po umístění dětí do těchto zařízení. Na druhou stranu platí, že je u nás velmi málo alternativ pro péči o děti v předškolním věku a že tento stav byl v posledních letech velmi podceněn. Dnes kromě stávajících předškolních zařízení, doplněných částečně soukromým sektorem obdobného typu, existuje vedle využití vlastní rodiny pouze možnost svěřit dítě chůvě. Tuto nabídku je nutné v následujícím období rozšířit. Jednou z možností rozšířit možnosti hlídání dětí je zavedení tzv. vzájemné rodičovské výpomoci, systém obdobný například v Německu, Švýcarsku nebo Francii. Rodič, který by získal registraci, by mohl za finančně přijatelných podmínek hlídat maximálně čtyři další děti. Tento systém nepřináší žádné nároky na státní rozpočet. Nabízí se i využití potenciálu mateřských center. Prostor pro hlídání dětí by měl být vytvořen v zaměstnavatelských firmách, ať už formou zřízení podnikových mikrojeselí, dětského koutku nebo firemní školky. Dalším způsobem zvýšení dostupnosti služeb v péči o malé děti je liberalizace podmínek pro tuto péči podle živnostenského zákona.

21 Nepoškodí zavedení zelených karet české občany? Nezaplaví naši republiku levná pracovní síla z Východu?

Tento problém nehrozí. Vždy budou existovat pojistky, které zamezí nekontrolovatelné imigraci, především z rizikových zemí. Předpokládá se, že připravované zelené karty se budou vydávat na ty pracovní pozice, na které zaměstnavatel ne-sežene české zájemce. Už dnes se řada firem potýká s nedostatkem především kvalifikovaných pracovních sil, což brzdí jejich rozvoj. Řádově by mohlo jít maximálně o desítky tisíc nových pracovníků (už dnes je více než 143 tisíc volných pracovních míst).

22 Co říkáte výhradě, že jste před volbami slíbili přídát důchodcům 1 000 Kč?

Tento slib platil pouze za předpokladu, že bude sjednocena daň z přidané hodnoty ve výši 15 % a nebudou uplatněny žádné výjimky ze spotřebního koše, který využívají právě důchodci. Nárůst cen potravin a dalšího zboží, které se dnes nachází ve snížené 5 % sazbě DPH, by tak stoupl o 10 % a jednorázové zvýšení důchodů o 1 000 Kč by ho kompenzovalo. Stav státní pokladny je navíc v horším stavu, než se jevil před volbami. Průměrná výše vypláceného starobního důchodu přitom stoupne za poslední rok a čtvrt téměř o 1 000 Kč. Zatímco v září 2006 činil průměrný starobní důchod 8 188 Kč, v lednu 2008 stoupne na 9 111 Kč. Zvýšení průměrných důchodů v roce 2007 o 504 Kč je nejvyšší za poslední období.

Rok a měsíc zvýšení		roční nárůst celkem v Kč
1998	červenec	380
1999	srpen	295
2000	prosinec	356
2001	prosinec	495
2003	leden	217
2004	leden	146
2005	leden	416
2006	leden	385
2007	leden	504
2008	leden	346

Poznámka: v roce 2002 valorizace důchodů neproběhla

Důchodci mají jistotu, že 100 % růstu úhrnného indexu spotřebitelských cen bude každoročně zohledněno při každé valorizaci důchodů. Důchodci jsou zároveň jedinou skupinou, která bude mít pravidelně valorizované příjmy ze sociálního systému. Důchody porostou nad rámec inflace i s přihlédnutím k vývoji průměrných mezd.

Jak se nás dotknou změny

Rodiče chtějí dvě děti krátce po sobě

Kateřina s Romanem mají budoucnost dobře promyšlenou. Chtějí dvě děti, pokud možno rychle za sebou. Až se to první narodí, zažádá si Kateřina o dvouletou variantu rodičovského příspěvku (příjem 16 800 Kč měsíčně jí to umožňuje). Předpokládá, že než dva roky uplynou, bude na světě další dítě. Kateřina přeruší pobírání rodičovského příspěvku, a protože je nemocensky pojištěna, přejde na 28 týdnů peněžitě pomoci v mateřství. Potom si zažádá opět o zrychlenou variantu rodičovského příspěvku. Až čtyři roky tak může doma pečovat o děti a pobírat 11 400 Kč měsíčně.

Matka bude doma s dítětem tři roky

Třicetiletá Sylva je odbornou referentkou s mírně nadprůměrným příjmem. V únoru očekává své první dítě. Do práce nespěchá, a jak sama říká, vybere si „zlatou“ střední cestu. Zůstane s dítětem doma do tří let jeho věku. Může být klidná, zaměstnavatel je povinen jí tři roky držet pracovní místo. Sylva si tedy zvolí tzv. klasickou variantu čerpání rodičovského příspěvku, a od státu tak dostane celkem 235 600 Kč. Tato varianta je z hlediska celkového objemu obdržených peněz nejvýhodnější ze všech tří.

Matka s malým dítětem pracuje

Dominika může hovořit o štěstí. Má babičku a navíc její tříletou Natálku vzali do mateřské školy. Rozhodování bylo tedy snadné. Natálka bude ve školce pouze čtyři hodiny denně. Po obědě si ji vyzvedne babička. Dominika se vrátí do zaměstnání na plný úvazek a příjem se jí nebude krátit, i když až do 4 let věku Natálky bude pobírat ještě rodičovský příspěvek ve výši 3 800 Kč. Počítá, že za ušetřené peníze vezme Natálku i babičku příští rok k moři.

Nezaměstnaná matka

Gisela žije v kraji, kde je méně pracovních příležitostí. Často se proto ocitá mezi klienty úřadu práce. Nezaměstnaná je i nyní. V lednu očekává narození dítěte. V minulých dvou letech sice pracovala tři čtvrtě roku v pohostinství, ale za minimální mzdu, tedy 7 185 Kč. Vzhledem k tomu, že peněžitá pomoc v mateřství činí 69 % denního vyměrovacího základu, očekávala, že bude půl roku pobírat velmi nízkou mateřskou. Reformy však přinesly změnu: nezaměstnané matky nepobírají žádnou peněžitou pomoc v mateřství, ale hned po porodu je jim vyplácen rodičovský příspěvek ve výši 7 600 Kč. Pro Giselu to znamená lepší start v péči o dítě.

Otec čerpá dvouletou variantu

Marek a Renata čekají své první dítě. Renata dosud pracovala za 15 000 Kč hrubého měsíčně, z čehož se jí vypočítá peněžitá pomoc v mateřství ve výši přibližně 350 Kč denně. Nemá tedy nárok požadovat rychlejší, dvouletou variantu rodičovského příspěvku. Renata se však rozhodne chce vrátit do práce dříve, protože má od zaměstnavatele slíbené místo asistentky za výhodných finančních podmínek. Proto se manželé rozhodli, že o rodičovský příspěvek požádá Marek, který se svým příjmem na rychlejší variantu dosáhne. Doba pobírání příspěvku se mu bude započítávat do důchodového pojištění. O dítě bude pečovat Renata, která zůstane dva roky doma.

Rodina se dvěma dětmi a nižšími příjmy

Manželé Novákoví mají dvě děti ve věku 8 a 12 let. Pavel pracuje na stavbě a vydělává 20 000 Kč, jeho manželka Květa pracuje na částečný úvazek v kadeřnictví s měsíčním příjmem 10 000 Kč. Do konce letošního roku mohli uplatňovat společné zdanění. Nebyli si jisti, zda po daňových a sociálních změnách se jejich finanční situace nezhorší, protože v novém systému jednotné daně už nemohou společné zdanění uplatňovat. Nakonec zjistili, že jejich celkový čistý měsíční příjem po započtení zvýšených daňových slev a změn v sociálních dávkách stoupne o 1 063 Kč.

Samoživitelka s minimální mzdou

Jitka se sama stará o tři děti ve věku 8, 12 a 14 let. Bydlí v nájemním bytě a pracuje v obchodě za minimální mzdu 8 000 Kč hrubého. Minimální mzda se v roce 2008 nezvyšuje, přesto bude mít Jitka od Nového roku výrazně vyšší čistý příjem. Její čistá mzda po daňových změnách stoupne o 1 410 Kč a kromě toho jí stoupnou příjmy, které může čerpat ze sociálních systémů. Dostane vyšší příspěvek na bydlení a dávky pomoci v hmotné nouzi zohlední její pracovní aktivitu. Po započtení všech těchto změn bude mít Jitka celkový měsíční příjem vyšší o 2 794 Kč.

Muž hrubě porušuje pracovní povinnosti

Čtyřicetiletý Jan tvrdí, že co pořádnou práci nemůže zavadit. Každou chvíli je na podpoře, a když ta končí, vezme zaměstnání doporučené úřadem práce. Do dvou tří měsíců se obvykle o podporu hlásí znovu a mává přitom výpovědi od zaměstnavatele. Od Nového roku však narazí. Úřad práce se totiž začne zajímat o důvod výpovědi. Vzhledem k tomu, že Jan většinou odchází ze zaměstnání pro hrubé porušení pracovních povinností – absence, alkohol na pracovišti, napadání nadřízených – ztratí nárok na všechny sociální dávky včetně podpory v nezaměstnanosti.

Muž bere podporu a pracuje na černo

Markovi je teprve jednadvalet, ale jak se rád chlubí, je prý za vodou. Firma, kde pracoval, zavřela provozovnu. Přihlásil se tedy na úřadu práce, a protože měl slušný příjem, pobírá podporu v nezaměstnanosti ve výši téměř 10 000 Kč. Zároveň si každý den přivydělává jako číšník v hospůdce za rohem, kde bere peníze na ruku. Právě tady ho ale při kontrole objevil pracovník úřadu práce a vysvětlil mu, že od Nového roku bude mít smůlu. Přejde o všechny sociální dávky. Navíc nejenže přijde o podporu, ale bude trvat plných šest měsíců, než se do evidence uchazečů o zaměstnání bude moci přihlásit znovu.

Pracující důchodce

Panu Karlovi je 65 let. Pobírá důchod a v celém okolí je známý svým aktivním přístupem k životu. Stále pracuje na částečný úvazek za 10 000 Kč hrubého měsíčně jako projektant. Od roku 2008 na tom bude mnohem lépe. Nově zavedená daňová sleva pro pracující důchodce se projeví tak, že Karel nebude platit žádnou daň, pouze sociální a zdravotní pojištění. Jeho čistá mzda stoupne ze 7 694 Kč na 8 750 Kč, tedy o 1 056 Kč. Jeho manželka je už také v důchodu a nepracuje. Spolu s valorizací obou jejich důchodů si tato rodina důchodců od Nového roku polepší na příjmech o cca 1 750 Kč.